

Le Guin: Masallar ve düşünle gerçekliğin kopmaz bağları üzerine

Düşlerimiz olmadan gerçekliğimizi değiştirebilir miyiz? En çok çocukken düşler kurarız ya hani, Ursula Le Guin de bir ütopyalar yazar olarak çocuklara on üç masal/öykü kitabı hediye etmiş.

GÖKÇEN DÜZKAYA

Hepimizin aklına Ursula Le Guin denince ünlü romanı Mülksüzler gelecektir kuşkusuz. Metis Yayınları'ndan çıkan romanın 1994 tarihli üçüncü baskısının önsözüne şöyle başlanmış: "Ursula Le Guin, anarşist, sosyalist, feminist, Tao-cu; bunların hepsi birden ve hiçbirini." Bu cümlelerin yazıldığı dönem itibarıyla böyle düşünülmesi kafa kaşığına yorulabilir belki fakat bir insan aynı anda her şey olabilir mi diye sanırım bugün sorabiliriz artık. Romanı okuyanlar bilir. Yazar, ütopyasında tüm toplumsal sistemlere eleştiriler sunmuştur. Mülksüzler' de sömürünün olmadığı bir dünya özlemi uğruna göç etmek zorunda kalanlar görürüz. Biz de mi bir gezegen arayışına girip göç hazırlıklarına başlasak acaba? Sanırım bu noktada Engels'ten yardım istemenin zamanı. Engels, 1880 tarihli Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm adlı yapıtında şöyle diyor: Fransız Devrimi'nden sonra "(...) üç büyük ütopyacı geldi. Aydınlanma çağı filozofları gibi bunlar da, belirli bir sınıfı değil ama tüm insanlığı kurtarmak isterler. (...) Engels, bu cümlesinin devamında da o zaman devrimi işçi sınıfıyla birlikte gerçekleştirmiş olan burjuva sınıfının dünyasının da adaletsiz ve usdışı olduğunu, bu nedenle de mahkum edilmesi gerektiğini önceki toplumsal durumlarla aynı torbaya konulması gerektiğini dile getirir. Keza üretim araçlarını ele geçiren sınıf, işçi sınıfının sosyalist iktidar hedefine karşı gerileşir. Hal böyle olunca yazılan ütopyalara bir de bu açıdan bakmak gerekiyor. Ursula Le Guin'in yazmış olduğu ütopyalarla birleştirdiğimizde kendisinin tarihsel bir şema çizdiğini söyleyemeyiz. Hatta Türkçe'ye çevirdiği dönemde, dünyada Soğuk Savaş rüzgarları esiyordu. İnsanın aklına sanki Le Guin Berlin Duvarı'nın yıkılması için bu kitabı yazmış demek bile geliyor. Özetle, yazanın kurgusunda belirli bir toplumsal sınıf yoksa -bir sınıf iktidarı ve onun toplumsal kurumları açısından- ütopyalar, yazanın inisiyatif dışında dönemselsel olarak değişik durumlara bürünüp tehlikeli bir hale de gelebilirler. Hatta yönetici sınıfın elinde masa olarak da kullanılabilirler. Fakat noktalarda haksızlık etmek olmaz: Le Guin, ütopyalarının ve birazdan değineceğimiz masallarının merkezine

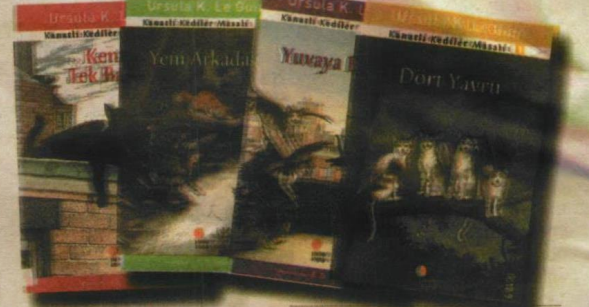
toplumsal iş bölümünü, karşılıklı yardımı, dayanışmayı, şefkati, insani duygulan ve önemini, kötü insanların varlığını ama aynı zamanda iyi insanların da varlığını, umudu ve bir de tabii ki özgürlüğü yerleştirmiştir.

Özgürlük-eşitlik, düşün ve gerçek, ütopya ve mücadele

Gerçek özgürlükten ancak insanların ulaşım, sağlık, eğitim vb. hizmet veren her toplumsal kurum önünde eşit olduğu sadece yasalarda değil uygulamada da -bir düzende bahsedebileceğimizi üretim araçlarına sadece belli bir sınıfın değil tüm insanlığın sahip olduğu ve en nihayetinde sınıfsız, sömürsüz bir toplumsal düzende gerçek özgürlükten söz edebileceğimizi üretim araçlarını paylaşarak geçelim. Düşlerimiz olmadan gerçekliğimizi değiştirebilir miyiz? En çok çocukken düşler kurarız ya hani, Ursula Le Guin de bir ütopyalar yazar olarak çocuklara on üç masal/öykü kitabı hediye etmiş. Onlar da düşün kursun, kursunlar ki gerçekliklerini değiştirme gücü bulsunlar. Başka bir dünyayı ve yaşamı düşleriz önce, sonra gerçekliğimize bakar ve mücadele ederiz o dünya için. "Ütopya, olmayan değil, henüz olmayandır" diyor Ernst Bloch. Bu mücadele günlerinde, içeriklerinden bağımsız olarak yazılmış ve yazılan tüm ütopyalara dönüştürülen daha çok ihtiyacımız var.

Özgürlüğe düşün kanatlı kediler

Hiç kanatlı kedi olur mu? Masallarda olur. Gerçek hayatta olmaz ama kanatlı kedilerimizin masallarda yaptıklarını biz gerçek hayatta kanatlanmamız olmadan da yapabiliriz sanırım. Şöyle ki, bir yer düşünün, artık orası yaşanmaz hale gelmiş. Ne yaparız? Orayı değiştirme gücümüz yoksa gideriz. E hani mücadeleden bahsetmiş-tik? Mücadele her yerde, deyiş geçelim çünkü bizim kanatlı kediler çekip gitmişler. Ne yapalım öyle olmuş. Olmuş olmasına ama geride bıraktıkları annelerini çok öz-lüyorlarmış. Bu arada uçmak, yeni yerler görmek, çeşitli maceralar yaşamak da pek eğlenceliymiş.

Neyse ki başlarına kötü şeyler gelmemiş bu dört kanatlı kedi kardeşin. Hep birlikte hareket etmişler, iyi insanların ellerine düşmüşler. Tabii arada bir de dönüp annelerini ziyaret etmişler. Yazanımız Ursula Le Guin, bu kedicikleri insanların kendi dünyalarına, yani evlerine hapsedmek istediklerini görünce çekip çıkmış onları oradan, hatta bir tanesinin boynundaki mor kurdelayı da söküp atmış, rahatlatmış onu.

Yazanımız pek merhametli, hiç dayanamıyor kötülükle karşılaşmalarına. Sadece merhamet değil, aynı zamanda tüm canlıların özgür olmasını istiyor. Canlılar özgür olurlarsa mutlu olurlar, bunu biliyor. Zaten Kanatlı Kediler Masalı'nın dördüncü kitabında, kardeşlerden özgürlüğüne en düşkün olanı Emma, yeni sahibinin elinde oldukça özgür yaşıyor. Hem istediği zaman uçup kardeşlerini görmeye gidiyor hem dönüp annesiyle birlikte sahibine kendini besletiyor, sevdriyor. Ama biliyor ki kardeşleri de başka yerde özgür. Yoksa öyle olmasa o özgürlük, özgürlük olur mu hiç? Dört Yavru, Yuvaya Dönüş, Yeni Arkadaş ve Kentte Tek Başına isimli dört kitaptan oluşan seri ve Balık Çorbası ile Balina Süleyman'ın Dokuz Yüz Otuz Birinci Dünya Turu da çocukların erken yaşta bu masalları okurken yazanın güçlü diliyle karşılaşmaları açısından oldukça önemli eserler.

Çok soru soran, meraklı çocuklara

Balık Çorbası ile devam edelim. Dağınık mı dağınık bir kadın düşünün. Bir de her işi ince eleli sık dokuyan bir adam. Neden olabilir? Her şeyin bir nedeni olduğuna göre bu durumun da bir nedeni var elbet. Çünkü kadın yazıyor. Buradan yazarıların çok dağınık olduğu sonucu çıkmaması tabii. Kadın öyle bir yazıyor ki

Kanatlı Kediler Masalı 1, 2, 3, 4
Ursula Le Guin
Çeviren : Naz Beykan ,
Günışığı Kitaplığı, 2011

başını kaşıyacak zamanı yok, Tıpkı Balzac gibi. O yüzden çok dağınık, vakti yok ortalığı toparlamaya. Ancak arada bir balık çorbası pişirmeye vakit ayırabiliyor, hepsi bu. Adam da düşünen adam. Her şeyi düşünüyor ama her şeyi... Arada bir birbirlerine gidip geliyorlar. Tabii daha çok adam kadını ziyarete gidiyor. Oturup konuşuyorlar bir gün. Bu böyle olmayacak, bize bir yardımcı gerekli, bir çocuğumuz olsun ben düşünür sen yazarken o da arada bize mesajlarımızı getirip götürür diyor adam. Fakat kız mı olsun erkek mi? Adam kız çocuk istiyor, kadın erkek çocuk. Bundan ziyade onlara yardım etmesi çok önemli gelecek çocuğun. Fakat böyle insanlar kendi hayatlarında başkalarına yer açabilirler mi ki? Masalı okuyup siz karar verin artık. Yazanımız gerçekten güzel bir soyutlamaya derdini anlatabilmiş, o kadını söyleyelim. Son olarak da Balina Süleyman'dan bahsedip yazımızı tamamlayalım artık. Eğer bir gezginseniz, hatta Dünya'yı turlamaya meraklıysanız; hadi o kadar ileri gitmeyelim, çok soru soran, meraklı tükenmeyen bir çocuksanız işte aradığımız kitap karşınızda duruyor. Hem de dünya turuna çıkarken yanınıza bir de Zürafa Damon ile Boa Yılanı Ophidia'yı veriyor. Yürekli ve bilge üç arkadaşın macera dolu yolculuğu, yazanın masalsi öğelerle ustaca çizdiği gerçeklik sayesinde yaşamımızın orta yerine düşüyor ve bıraktığı iz muhteşem. Yazanın bakış açısından yola çıkarak çocuklar için yazdığı masal/öykü kitaplarından birkaçını tanıtmaya çalıştık. Keyifli okumalar. Kaynaklar: Engels, Friedrich, Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm, Sol Yayınları, 11. Baskı, Ankara, 2012. Denizci, Özgü, "Ütopya ve Sosyalist Mücadele: Düşle Gerçeğin Zorlu İzdıvacı", Sol Dergisi, sayı:236, s. 71-75, 2005.

Balık Çorbası
Ursula Le Guin
Çeviren : Kemal Atakay
Elma Yayınevi
2. Basım, Eylül 2012

Balina Süleyman'ın Dokuz Yüz Otuz Birinci Dünya Turu
Ursula Le Guin
Çeviren : Vedat Yılmaz
Çınar Yayınları
2. Basım, 2011

